

УДК 821.161.2.091Квітка-Основ'яненко+821.161.1.091Карамзін

Ленська С.В.

<https://orcid.org/0000-0002-9061-2777>

**«МАРУСЯ» Г. КВІТКИ-ОСНОВ'ЯНЕНКА І «БІДНА ЛІЗА»
М. КАРАМЗІНА: НАЦІОНАЛЬНІ МОДЕЛІ СЕНТИМЕНТАЛІЗМУ**

Сентименталізм як особливий стиль у європейській літературі другої половини XVIII – початку XIX ст. виявився у низці національних літератур, зокрема у французькій, англійській, російській та українській, але з різною інтенсивністю. Певною мірою він став реакцією на раціоналізм та жорстку унормованість класицизму. Частково він компенсував віру в розум доби Просвітництва і підготував ґрунт для появи романтизму як провідного художнього напрямку першої половини XIX ст. На думку Ю. Коваліва, “сентименталізм – швидше певний умонастрій з характерними ознаками, в якому першорядного значення надавалося почуттям та меланхолійній замріяності” (Літературознавча енциклопедія, 2007, с. 381).

Серед основних стильових рис сентименталізму літературознавці слушно визначають такі: “утвердження чуттєвої, ірраціональної стихії в художній творчості, протиставлене суворим, раціоналістичним нормативам класицизму та властивому добі Просвітництва культу абсолютизованого розуму” (Літературознавча енциклопедія, 2007, с. 381), “зосередження уваги на *внутрішньому* світі людини, перебільшених *почуттях*, відстоювання свободи *пристрастей*; завдання літератури – збуджувати у читача *глибокі переживання, схвильованість*, щоб у такий спосіб сприяти збагаченню його духовного світу...” (Пахаренко, 2004, с. 195), облагороджувати його душу. У сентиментальних творах зазвичай зображувалися події, які здатні “зворушити читача: нещасливе кохання, утиски і переслідування героя, страждання самотньої людини, нерідко – смерть” (Пахаренко, 2004, с. 195). Тому у сентименталізмі з’явилися мотиви, які потім широко використовувалися романтиками: кохання з першого погляду, довічна вірність закоханих, передчасна смерть від туги тощо.

Однією з важливих рис сентименталізму є ідеалізація головних героїв, причому демократизація літератури виявилася в тому, що ці ідеальні герої не належали до панівних верств суспільства (“І селянки любити вміють”, – стверджував М. Карамзін).

Сентименталізм зародився в англійській літературі – стиль отримав назву від роману Л. Стерна “Сентиментальна подорож Францією та Італією” (1768) (Літературознавча енциклопедія, 2007, с. 381). Незважаючи на короткочасність існування, сентименталізм виявився у

низці жанрів: епістолярного роману, подорожніх записок, міщанської драми, мелодрами, пасторалі тощо.

Філософським підґрунтям стилю стали близькість до природи Ж.Ж. Руссо і сенсуалізм Дж. Локка. Важливою ознакою течії були фольклорні традиції, що також наближало сентименталізм до романтизму. Серед світових зразків сентименталізму слід назвати «Юлію, або Нову Елоїзу» Ж.Ж. Руссо, «Памелу, або Винагороджену цноту» і «Кларису» С. Річардсона, «Історію пригод Джозефа Ендруса» Г. Філдінга, «Людину чуття» Г. Маккензі, «Життя і думки Трістрама Шенді, джентльмена» Л. Стерна, «Страждання юного Вертера» Й.-В. Гете, «Бідну Лізу» і «Наталію, боярську дочку» М. Карамзіна, «Марусю» та «Сердешну Оксану» Г. Квітки-Основ'яненка та ін. (Літературознавча енциклопедія, 2007, с. 381). Попри наявність у цих творах спільних для сентименталізму рис, кожен письменник, розгортаючи сюжет і розкриваючи характери героїв, виявляв риси національного менталітету, що наклало на них неповторний відбиток.

Творчість М. Карамзіна вивчали такі літературознавці, як Г. Гуковський, П. Берков, Г. Макогоненко, Ю. Лотман та ін. Художня спадщина Г. Квітки-Основ'яненка стала предметом аналітичних студій Д. Багалія, С. Єфремова, О. Білецького, С. Зубкова, О. Борзенка, Я. Вільної та інших дослідників.

Однак **актуальною** залишається проблема компаративного аналізу творів обох письменників під кутом зору виявлення в повістях рис національного менталітету, особливостей поетики, а відповідно і порівняння національних моделей сентименталізму.

Метою статті є порівняльний аналіз повістей «Маруся» Г. Квітки-Основ'яненка і «Бідної Лізи» М. Карамзіна і виявлення спільних та відмінних рис поетики, що дозволять зробити висновки про специфіку національних моделей сентименталізму.

Повість М. Карамзіна «Бідна Ліза» була написана відомим істориком у 1792 році і принесла авторові гучну славу белетриста. У багатьох сенсах вона була новаторською: вперше головною героїнею стала дівчина з народу, вперше було проголошено, що і «селянки кохати вміють», тобто література розвивалася у бік демократизації героя, відбулася спроба подолання станових меж (між селянством і дворянством), динамічно зображувалися характери Лізи та її коханого Ераста, вперше повно і розгорнуто зображувалися емоції, настрої, почуття героїв (поглиблення психологізму).

Сюжет «Бідної Лізи» простий і водночас універсальний: двоє молодих людей покохали одне одного, але Ераст зрадив дівчину, що призвело до її самогубства. Тема нещасливого або зрадженого кохання була не новою в літературі, однак під пером відомого історика і письменника вона збагатилася низкою важливих деталей.

Отже, дія відбувається на південній околиці Москви поблизу Симонова монастиря, де мешкає у скромній хатині головна героїня разом

зі своєю матір'ю. Залишившись у п'ятнадцять років сиротою після смерті батька, дівчина змушена тяжко працювати, щоб утримувати себе і хвору матір: "... одна Ліза, не шкодуючи своєї ніжної молодості, не шкодуючи рідкісної краси своєї, працювала день і ніч – ткала полотно, плела панчохи, весною рвала квіти, а влітку збирала ягоди – і продавала їх у Москві" (тут і далі переклад мій. – С.Л.) (Карамзін). Зав'язкою твору є випадкова зустріч Лізи з молодим дворянином Ерастом, коли дівчина продавала на вулиці запашні конвалії. Зачарований вродою сімнадцятирічної красуні, Ераст замість п'ятака простягає дівчині цілий карбованець, але скромна продавчиня відмовляється від грошей.

Тоді Ераст платить дівчині її ціну і просить назбирати гарних квітів тільки для нього. Однак Ліза даремно чекала юнака наступного дня – він не прийшов. Сумна Ліза співала пісню, сидячи вдома, як раптом під її вікном з'явився Ераст. Розвиток дії складають описи побачень дівчини з коханим, він сподобався і матері Лізи, однак дівчина усвідомлювала майнову і станову прірву між ними. Зустрічі з Ерастом, взаємні освідчення і присягання у вірності складають розвиток сюжету. Нарешті закохана до нестями дівчина віддалася Ерастові, після чого він розлучився з нею, від'їхавши у полк. Ліза даремно чекала звістки від юнака. Одного разу, відправившись у своїх справах до Москви, вона випадково зустріла його на вулиці.

Кульмінаційним у повісті став момент, коли Ераст говорить Лізі про свої заручини і про те, що вони розлучаються назавжди. Зруйновані всі мрії дівчини, сплюндроване її кохання. Тому розв'язка твору трагічна – красуня кінчає життя самогубством, кинувшись у ставок біля того ж таки Симонова монастиря. І досі існує цей ставок, який прозвали "Лізиним".

Отже, головною проблемою у творі є кохання і зрада. Змалювання внутрішнього світу героїв відбувається описово. Наприклад, зміни, які відбулися у поведінці парубка, докладно аналізуються автором: "Ліза вже не була для Ераста тим ангелом непорочності, котрий раніше заплював його уяву і захоплював душу. Платонічне кохання поступилося місцем таким почуттям, котрими він не міг *пишатися* і котрі були для нього вже не нові. Щодо Лізи, то вона, цілком віддавшись йому, ним тільки жила і дихала, в усьому, як агнець, підкорялася його волі і в його задоволенні бачила своє щастя" (Карамзін). Тобто тілесне начало переважило духовне в душі чоловіка. Ераст виявився ницою і підлою людиною – автор співчуває своїй героїні, розповідаючи правду про те, що юнак програвся у карти і змушений був одружитися з багатою вдовою заради користі.

Сентименталізм зображує емоції і переживання особистості. Прикметно, що автор прямо виражає своє ставлення до вчинків героїв, що також було новим у російській літературі: "Серце моє обливається кров'ю в цю хвилину. Я забуваю людину в Ерасті – готовий проклинати його, але язик мій не рухається – дивлюся на небо, і сльоза котиться по обличчю моєму. Ах! Для чого пишу не роман, а сумну бувальщину?" (Карамзін). В

останній фразі Карамзін протиставляє романтичну і сентиментальну концепції світу.

“Бідна Ліза” – це перша в російській літературі психологічна повість. У ній у подробицях змальовано динаміку почуттів і психологічних станів героїв; у Лізи: захоплення – кохання – відчай; в Ераста: закоханість – охолодження – жаль до загиблої і відчуття провини.

Повість Г. Квітки-Основ'яненка “Маруся” (1832) – перший зразок сентиментального твору в українській літературі. Автор присвятив повість коханій дружині. Він мав на меті написати “і звичайне, і ніжненьке, і розумне, і полезне” (Пахаренко, 2004, с. 207). Демократично-просвітницька позиція письменника вповні виявилася у цьому творі.

Повість розкриває тему ідеального і водночас трагічного кохання Марусі і Василя. Подібно до Карамзіна, дівчина мешкає в селі, а парубок – у місті. Проте, на відміну від дворянина Ераста, який легковажно поставився до Лізи, міщанин Василь всім серцем покохав Марусю. Їхні взаємини розвиваються поступово: зав'язка сюжету відбувається, коли молоді люди знайомляться на весіллі однієї із подруг Марусі. Ніжні і делікатні освідчення юних закоханих є однією з характерних рис сентименталізму, оскільки розкривають світ внутрішніх переживань героїв: “ – Василечку, голубчику, соколику мій! Не випитуй же в мене чи люблю я тебе; я сього тобі зроду не скажу, щоб ти не посміявся надо мною...” (Квітка-Основ'яненко, 2003, с. 63). На ці щирі зізнання парубок відповідає: “ – Марусенько, моя лебідочко, зірочко моя, рибочко, перепілочко! – приговорював Василь, обнімаючи свою Марусю. – Я ж землі під собою не чую – я мов у раю! Чи не сплю лишень я?.. Так отсе правда, що ти любиш мене, Марусенько? Скажи мені, правда?” (Квітка-Основ'яненко, 2003, с. 63). У наведених уривках міститься чимало звертань зі зменшено-пестливими суфіксами, порівнянь, риторичних питань, які в поетичній формі розкривають багатство душ головних героїв, їхню високу внутрішню культуру.

Парубок припав до серця і батькам Марусі – статечному господарю Наумові Дроту та його дружині Насті. Однак на шляху закоханих постала серйозна перепона – Василь мусив іти до війська. Саме тому Наум і відмовляє юнакові у сватанні: “А що тоді з Марусею? Ні жінка, ні удова; звісно, як солдаток шанують: як саму послідню паплюгу, і ніхто не повірить, щоб була солдатка, та й чесна. Де їй за полками таскатись? А молоде, дурне, попадеться ледачим людям, навелуть на усеє злеє. Худобу розтаскають, повіднімають, хто її захитить? Діточки без доглядання, у бідності, у нищеті, без науки, без усього помруть або – не дай Боже! – бездільниками стануть” (Квітка-Основ'яненко, 2003, с. 80). У цих словах розкривається любов і турбота батька про свою єдину дитину, бажання їй щасливої долі, у них звучить мудрість і досвід. Але Василь не відмовляється від свого кохання, він знаходить вихід – заплатити “найомщикові”. Після обговорення цього варіанту виходу із складної ситуації Наум Дрот благословляє закоханих.

Проте щастя молодих руйнує жорстока доля: потрапивши під дощ, Маруся змерзла і занедужала. Всі зусилля батьків і лікарів виявилися марними – дівчина померла. Останній монолог вмираючої Марусі зворушує читача до сліз, оскільки дівчина по-християнськи просить прощення її гріхів, просить батьків не тужити за нею. Епізод похорону Марусі також розчулює читача: “Насилу та на превелику силу його відволодали. <...> Василь сидить, як окам’янілий, і не баче, і не чує нічого. От Наум <...> і став до нього говорити... Та вже ж як то жалібно говорив, що й подумати так не можна, як то він йому усе розказував: як його Маруся любила, як за ним убивалася, як занедужала і, вмираючи, що йому наказувала... Василь, сеє слухавши, як заплаче... зариди! як кинеться до неї... припадав, цілував її руки... і не вимовить нічого, тільки: “Марусю... моя Марусенько!” То покине її, плаче та вбивається, та вп’ять до неї...” (Квітка-Основ’яненко, 2003, с. 107–108]. Після похорону Василь зник із села, люди думали, що він наклав на себе руки. Але через три роки Наум Дрот від прочанина, який ходив у Лавру, дізнався, що Василь постригся у ченці і служить уже дияконом. Старі помандрували в Київ, аби побачити “отця Венедихта” (таким новим церковним іменем називався Василь), але не застали його живим: “Він і прийшов немощний, та таки себе не поберігав: не слухав нікого, ськав усякої болісті і заморив себе зовсім. Далі чах, чах та от неділь зо дві як і помер. Та ще таки від суєти не збавивсь: вмираючи, просив якомога, щоб йому у труну положити якоїсь землі, що у нього в платку була зав’язана, а платок шовковий, красний, хороший платок, просив положити йому під голови” (Квітка-Основ’яненко, 2003, с. 116). Земля, яку просив Василь-Венедихт покласти в гроб, – це, вочевидь, земля з Марусиної могили, а хустка – та, якою дівчина пов’язала нареченого на заручинах. Тож читач відчуває глибину і щирість взаємних почуттів обох героїв, які долають навіть неблаганну смерть. Таким чином, кульмінація повісті – це смерть Марусі, а розв’язка – смерть Василя (Пахаренко, 2004, с. 208).

В обох повістях героїні – Ліза і Маруся – ідеалізовані. Спільними для них є досконала зовнішня краса (щоправда, Ліза детально не портретована, а от Марусю автор описує у подробицях зовнішності, вбрання, поведінки). Наведемо частково портрет Марусі: “Та що за дівка була! Висока, прямесенька, як стрілочка, чорнявенька, очиці, як тернові ягідки, бровоньки, як на шнурочку, личком червона, як панська рожа, що у саду цвіте, носочок так собі пряменький з горбочком, а губоньки, як цвіточки, розцвітають, і між ними зубоньки, неначе жарнівки, як одна, на ниточці нанизані...»; «О, там вже на все село була і красива, і розумна, і багата, звичайна, та ще ж к тому тиха, і смирна, і усякому покірна” (Квітка-Основ’яненко, 2003, с. 43-44). Загалом портрет дівчини розгорнутий майже на дві сторінки тексту.

До пари їй був і Василь: “Хлопець гарний, русявий, чисто підголений; чуб чепурний, уси козацькі, очі веселенькі, як зірочки; на виду рум’яний, моторний, звичайний...” (Квітка-Основ’яненко, 2003, с. 45).

Якщо між героїнями “Бідної Лізи” і “Марусі” є багато спільного – зовнішня врода, юний вік, глибина і щирість почуттів, працьовитість, турбота про батьків (у сироти Лізи – про матір), чистота душі, покірність, здатність до самопожертви, то відчутна різниця спостерігається саме у чоловічих образах: Ераст був розбещений і легковажний, він діяв лише у власних інтересах, не зважаючи на почуття Лізи. Натомість Василь всі дії спрямовував задля щастя Марусі. Тому після її смерті він втратив сенс власного існування. Не бажаючи занапастити свою душу, він не міг вчинити самогубство, але і жити без коханої не зміг. Така різниця у внутрішній мотивації вчинків героїв є однією з рис національного менталітету: українці більш сентиментальні, чутливі до краси.

Різняться кінцівки у повістях: у “Бідній Лізі” Ераст, “дізнавшись про долю Лізину, не міг втішитися і вважав себе убивцею” (Карамзін), а Квітчина повість завершується словами Наума Дрота над могилою Василя: “ – Дай, Господи милосердний, щоб ти *там* знайшов свою Марусю!” (Квітка-Основ’яненко, 2003, с. 116).

Відмінні функції і в образах батьків головних героїнь. У Карамзіна мати Лізи – добра і лагідна стара, яка важко переживала смерть чоловіка і не змогла пережити загибелі доньки. Її роль у сюжеті допоміжна, тому вона майже не розкрита. Натомість в українській повісті образ Наума Дрота виписаний досить детально і об’ємно: це дбайливий і розважливий господар, який користується заслуженою повагою громади. Автор акцентує увагу на його християнських чеснотах: “Батькові і матері слухняний, старшим себе покірний, між товариством друзяка, ні півслова ніколи не збрехав, горілки не впивавсь і п’яниць не терпів, з ледачими не водивсь, а до церкви? так хоч би і маленький празник, тільки піп у дзвін, – він вже й там: свічечку обмінить, старцям грошенят роздасть і приньметься за діло: коли прочує яку бідність, наділить по своїй силі й совіт добрий дасть. За його правду не оставив же його і Бог милосердний: що б то ні задумав, усе йому Господь і посилав. Наградив його жінкою доброю, роботящою, хазяйкою слухняною <...>. Поважав же і він її скільки міг і любив її, як свою душу” (Квітка-Основ’яненко, 2003, с. 116). Наум Дрот зображений як турботливий і люблячий батько. Навіть смерть єдиної дочки він переживає у молитвах до Бога. Таким чином, у змалюванні другорядних образів ми відмічаємо суттєві відмінності. На нашу думку, це також обумовлено рисами національного менталітету – українці завжди мали глибоку повагу до традицій і звичаїв церкви, їхня віра йшла від серця, традиційного кордоцентризму української душі.

Також різницю між повістями помічаємо на рівні позасюжетних елементів: у літературознавстві неодноразово наголошувалося на фактичній недоречності, допущеній М. Карамзіним – під час візиту до Лізи Ераст п’є чай зі склянки, що зовсім не відповідало дійсності, адже скляний посуд наприкінці XVIII століття був дуже дорогим і його не могли дозволити собі прості селяни. Інтер’єр хати Дротів виписаний Г. Квіткою-Основ’яненком досить детально, причому святково прибраної хати до

Великодня. Загалом слід наголосити, що опису традицій і звичаїв українців автор надає особливої уваги: у “Марусі” описані обряди сватання, заручин, весілля, похорону, особливості святкування Великодня, що свідчить про високу духовну культуру.

На думку сучасних учених, до кращих рис українського менталітету належать: емоційність і породжений нею кордоцентризм, працьовитість, антеїзм (любов до рідної землі) і близькість до природи, пошана до жінки (Особливості українського менталітету). Усі ці риси знайшли яскравий відбиток у повісті Г. Квітки-Основ'яненка.

Отже, підведемо **підсумки**: повісті “Бідна Ліза” М. Карамзіна і “Маруся” Г. Квітки-Основ'яненка є яскравими зразками сентименталізму. В обох творах центральними є теми нещасливого кохання. В російському творі нещасливим воно стало внаслідок нерозважливості головного героя Ераста, який зрадив дівчину, а в українському зображене сильне, чисте і взаємне почуття, яке було зруйноване випадковими зовнішніми обставинами. У “Бідній Лізі” більш відчутним є мотив соціальної нерівності. Жіночі образи ідеальні, а чоловічі відрізняються: Ераста автор засуджує, а Василю співчуває. В обох творах автор відкрито виражає своє ставлення до персонажів і подій.

Обидві повісті стали знаковими у кожній національній літературі внаслідок змін у мовленнєвій організації тексту: і М. Карамзін, і Г. Квітка-Основ'яненко спростили мову, відкинули архаїзми і надмірне пишнослів'я. Слід відзначити “ніжненьке” в “Марусі” – письменник вживає багато лексем зі зменшено-пестливими суфіксами. Тон викладу в обох творах меланхолійний, оскільки сюжет завершується смертю ідеальних героїв.

За жанром обидва твори є соціально-побутовими, сентиментально-реалістичними повістями.

У Карамзіна особистий конфлікт формується внаслідок соціальної нерівності героїв: Ліза була простою селянкою, а Ераст – дворянином. У Квітки-Основ'яненка – Маруся – заможна селянка, а Василь – міський парубок. Якщо у Карамзіна зображено гострий конфлікт особистого характеру, то у Квітки-Основ'яненка конфлікт між людиною і долею.

На відміну від “Бідної Лізи”, у “Марусі” значно відчутнішою є етнографізм і фольклорне начало.

Отже, повісті М. Карамзіна “Бідна Ліза” і Г. Квітки-Основ'яненка “Маруся” є знаковими у кожній національній літературі, оскільки розширили межі художнього зображення дійсності, стали етапними у розвитку психологізму та розширили діапазон засобів художньої виразності. У змісті та поетиці вони яскраво відобразили риси етноменталітетів їхніх авторів і створили національні моделі сентименталізму як стильової течії.

Список використаної літератури

1. **Карамзин Н.** Бедная Лиза. URL: <https://ilibrary.ru/text/1087/p.1/index.html> (дата звернення: 02.04.2019).
2. **Квітка-Основ'яненко Г.** Українські повісті / упоряд., передмова, примітки Л.В. Ушкалова. Х.: «Веста», «Ранок», 2003. 352 с.
3. **Особливості українського менталітету.** URL: <https://studfiles.net/preview/1785196/page:4/> (дата звернення: 02.04.2019).
4. **Літературознавча енциклопедія.** : У двох томах. / Ю.І. Ковалів. К.: ВЦ «Академія», 2007. Т. 2. 624 с.
5. **Пахаренко В.І.** Українська література : підручник для 9-го класу загальноосвітніх навчальних закладів. К.: Генеза, 2004. 392 с.

References

- Karamzin, N. Bednaia Liza [Poor Lisa]. URL: <https://ilibrary.ru/text/1087/p.1/index.html> [in Russian].
- Kvitka-Osnov'ianenko, H. (2003). Ukrainski povisti [Ukrainian stories]. Kh.: «Vesta», «Ranok». 352 p. [in Ukrainian].
- Osoblyvosti ukrainskoho mentalitetu [Features of the Ukrainian mentality]. URL: <https://studfiles.net/preview/1785196/page:4/> [in Ukrainian].
- Literaturoznavcha entsyklopediia. : U dvokh tomakh (2007). Yu.I. Kovaliv. [Literary Encyclopedia]. K.: «Akademia», Vol. 2. 624 p. [in Ukrainian].
- Pakharenko, V.I. (2004). Ukrainiska literatura : pidruchnyk dlia 9-ho klasu zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv. [Ukrainian literature: a textbook for the 9th grade of secondary schools]. K.: Heneza. 392 p. [in Ukrainian].

Ленська С.В. “Маруся” Г. Квітки-Основ'яненка і “Бідна Ліза” М. Карамзіна: національні моделі сентименталізму

У статті розглянуто провідні зразки сентиментальних повістей в російській та в українській літературах. Проаналізовано проблемно-тематичні особливості повістей “Бідна Ліза” М. Карамзіна і “Маруся” Г. Квітки-Основ'яненка, образні системи творів, здійснено порівняння позасюжетних елементів та поетичної мови. Визначено, що спільною рисою є тема трагічного кохання, хоча причини його драматичного завершення принципово різняться, а також співчутливе ставлення авторів до своїх героїнь. Однак відчутно відмінними є поетикальні особливості повістей: “Маруся” насичена зменшено-пестливими епітетами, що демонструє чутливу до краси і ніжну душу українців. В українській повісті відсутній мотив зради. Натомість побут і звичаї українського народу відображені в описі обрядів (заручини, весілля, похорон), у піснях та високопоетичному мовленні головних героїв. У результаті доведено, що проаналізовані зразки є національними варіантами стильової течії сентименталізму, що пояснюються етноментальними особливостями авторів.

Ключові слова: сентименталізм, тема кохання, портрет, повість, художня мова.

Ленская С.В. “Маруся” Г. Квитки-Основьяненко и “Бедная Лиза” Н. Карамзина: национальные модели сентиментализма

В статье рассмотрены ведущие образцы сентиментальных повестей в русской и в украинской литературах. Проанализированы проблемно-тематические особенности повестей "Бедная Лиза" Карамзина и "Маруся" Квитки-Основьяненко, образные системы произведений, проведено сравнение внесюжетных элементов и поэтического языка. Определено, что общей чертой является тема трагической любви, хотя причины ее драматического завершения различаются, а также сочувственное отношение авторов к своим героиням. Однако значительно различаются поэтические особенности повестей: "Маруся" насыщена уменьшительно-ласкательными эпитетами, демонстрирующими чувствительную к красоте и нежную украинскую душу. В украинской повести отсутствует мотив предательства. Зато быт и обычаи украинского народа отражены в описании обрядов (помолвки, свадьбы, похорон), в песнях и высокопоэтической речи главных героев. В результате доказано, что проанализированные произведения являются национальными вариантами стилевого течения сентиментализма, что обусловлено этноментальными особенностями их авторов.

Ключевые слова: сентиментализм, тема любви, портрет, повесть, художественная речь.

Lenska S.V. “Marusya” by H. Kvitka-Osnovyanenko & “Poor Lisa” by N. Karamzin: national models of sentimentalism

The article deals with the leading examples of sentimental novels in Russian and Ukrainian literature. It has been analyzed the problem-thematic features of "Poor Liza" by M. Karamzin and "Marusya" by H. Kvitka-Osnovyanenko. The comparative analysis touched the system of images of two stories. Composition, elements beyond the plot, the poetry elements and poetic language are compared. It has been determined that the tragic love theme is a common feature, although the reasons for its dramatic conclusion are fundamentally different, as well as the sympathetic attitude of the authors to their heroines. However, the poetic features of the novels are distinctly different: "Marusya" is saturated with dimly-caressed epithets, which shows sensitive to the beauty and delicate soul of Ukrainians. There is no motive for betrayal in the Ukrainian novel. Instead, the life and customs of the Ukrainian people are reflected in the description of the rites (engagement, weddings, funerals), in songs and high-poetic speech of the heroies. In the story of Karamzin a sharp conflict of personal character, then in the story of Kvitka-Osnovyanenko conflict between man and destiny. Women's images are similar and perfect, and men images are different: the author condemned to Erast, but he sympathized to Vasil. As a result of the study, it is proved that the analyzed samples are national variants of the stylistic flow of sentimentality, which is explained by the ethnological features of the authors.

Key words: sentimentalism, love theme, portrait, story, poetic language.

Стаття надійшла до редакції _____

Стаття прийнята до друку _____